

Rozsudek Nejvyššího soudu SR ze dne 30.03.1990, sp. zn. 2 Cz 12/90, ECLI:CZ:NSSR:1990:2.CZ.12.1990.1

Číslo: 5/1992

Právní věta: Postup pri hodnotení telesných poškodení v úrazovom poistení podľa druhej vety bodu 12 Zásad pre hodnotenie (prílohy k vyhláške č. 49/1964 Zb., t.j. hodnotenie jednotlivých následkov telesného poškodenia ako celok, prichádzal do úvahy len vtedy, ak by išlo o následky na tom istom úde, orgáne alebo jeho časti. Ak sa však poškodenie trebárs následné prejavilo na iných údoch (orgánoch), nie je rozhodujúce, že pôvodne priame poškodenie sa týkalo iba riadiaceho telesného orgánu (napr. poškodenie miechy ako riadiaceho orgánu v centrálnej nervovej sústave). Pozri však teraz vyhlášku č. 364/1991 Zb., platnou v Slovenskej republike v Českej republike platí vyhláška č. 49/1964 Zb. v znení vyhlášok č. 55/1979 Zb. a č. 337/1991 Zb.

Soud: Nejvyšší soud SR

Datum rozhodnutí: 30.05.1990

Spisová značka: 2 Cz 12/90

Číslo rozhodnutí: 5

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Pojištění

Předpisy: 40/1964 Sb. § 371 49/1964 Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobca navrhoval, aby súd uložil žalovanej štátnej poisťovni povinnosť zaplatiť mu 180 000 Kčs s 3 % úrokmi z omeškania od podania návrhu ako aj trovy právneho zastúpenia, a to ako náhradu za poistnú udalosť - úraz z 27. 1. 1984. Pri tomto úraze utrpel zlomeninu 9. hrudného stavca s následným ochrnutím dolných končatín - paraplégiou, stratou sexuálnych funkcií, poruchami močenia a stolice. Vychádzal z toho, že trvalé následky poškodenia jeho zdravia treba hodnotiť podľa jednotlivých položiek oceňovacej tabuľky (tabuľky B prílohy vyhlášky č. 49/1964 Zb., v znení vyhlášky č. 56/1979 Zb.) až vo výške 200 %, čo zodpovedá sume 240 000 Kčs v zmysle zmluvy o združenom poistení pracujúcich, ktorú uzavrel so žalovanou poisťovňou 17. 12. 1980. V tejto zmluve pre trvalé následky úrazu podľa rozsahu následkov bola dohodnutá poistná suma 40 000 Kčs a pre čas bevyhnutného liečenia telesného poškodenia suma 5 000 Kčs, pričom poistenie bolo dohodnuté na trojnásobok základných poistných súm. Keďže žalovaná poisťovňa do podania návrhu mu už uhradila sumu 60 000 Kčs, zostáva neuhradená ešte suma 180 000 Kčs.

V priebehu konania žalobca znížil žalovanú pohľadávku o 36 000 Kčs, túto sumu mu medzičasom žalovaná poisťovňa uhradila, takže predmetom konania zostala suma 144 000 Kčs.

Podľa vyjadrenia žalovanej poisťovne úraz žalobcu, ktorý okrem ochrnutia dolných končatín mal za následok i ďalšie poruchy zdravia, treba považovať za poruchu len jedného orgánu (miechy a jej koreňov), a preto trvalé následky úrazu treba hodnotiť ako celok, najviac percentom stanoveným položkou 112 oceňovanej tabuľky B už uvedenej vyhlášky, nie súčtom percent stanovených pre jednotlivé následky.

Obvodný súd Bratislava 1, po vykonanom dokazovaní znaleckými posudkami, rozsudkom zaviazal žalovanú poisťovňu zaplatiť žalobcovi 144 000 Kčs s 3 % úrokmi od 6. 2. 1986 do zaplatenia a trovy 15 105 Kčs v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Pripustil späťvzatie žaloby v sume 36 000 Kčs a konanie v tejto časti zastavil. Zhodne so závermi kontrolného znaleckého posudku, vypracovaného Inštitútom medicínskeho výzkumu v B., mal súd prvého stupňa za to, že bod 12 prílohy vyhlášky č. 49/1964 Zb. (v znení vyhlášky č. 56/1979 Zb.) treba v danej veci vykladať tak, že žalobca jediným úrazom utrpel niekoľko trvalých následkov, ktoré sa musia hodnotiť súčtom percent určených pre každého z nich a nemožno ich hodnotiť ako celok. Aj keď jednotlivé následky vychádzajú z jednej príčiny - poranenie chrbtice, ide o následky samostatné a osobitné.

Na základe odvolania žalovanej poisťovne Mestský súd v Bratislave svojím rozsudkom zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutej časti (keď aj v priebehu odvolacieho konania žalobca obdržal ďalších 18 000 Kčs) tak, že žalobu zamietol. Účastníkom právo na náhradu trov konania súd nepriznal. Na rozdiel od súdu prvého stupňa, v súlade so znaleckým posudkom MUDr. S. J., mal za to, že všetky trvalé následky úrazu u žalobcu sú prejavom poruchy miechy a miechových koreňov v spojitosti s poškodením chrbtice, a preto treba ustáliť, že sa nejedná o samotné poškodenie orgánov. Poruchy uvádzané žalobcom sú v príčinnej súvislosti so základným poškodením chrbtice, a preto poruchu funkcií - nedomykavosť ritných zvieračov, poruchy močenia, strata sexuálnej potencie a depresie je potrebné hodnotiť ako jeden celok v zmysle bodu 12 prílohy vyhlášky č. 49/1964 Zb. (v znení č. 56/1979 Zb.), lebo tento orgán (miecha a jej koreň) riadia výkony, pohyblivosť a citlivosť tela.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky sťažnosť pre porušenie zákona. V dôvodoch sťažnosti poukázal v podstate na to, že so záverom odvolacieho súdu, že navrhovateľom uplatnený nárok treba posúdiť podľa druhej vety bodu 12 prílohy vyhlášky č. 49/1964 Zb. (v znení vyhlášky č. 56/1979 Zb.), teda že trvalé následky sa týkajú iba jedného orgánu (miechy a jej koreňov) a že ich treba hodnotiť ako celok, nie je bez ďalšieho možné súhlasiť. Ak by sa zistilo, že porucha zdravia spočívajúca v porušení miechy nemá v každom prípade také isté následky ako u žalobcu, prípadne že tieto následky u paraplegikov sa prejavujú v rôznej intenzite a rozsahu, tieto rozdiely u jednotlivých poškodených (poistených) by bolo možné vystihnúť iba hodnotením jednotlivých telesných poškodení podľa konkrétnej položky, nie však iba podľa položky 112 bodu B prílohy citovanej vyhlášky, teda ako by sa jednotlivé následky týkali iba toho istého orgánu. Inak odvolací súd pri zmene rozsudku súdu prvého stupňa ani neodstránil rozpor medzi znaleckým posudkom MUDr. S. J. a kontrolným znaleckým posudkom podaným Inštitútom medicínskeho výzkumu v B., hoci ich závery boli diametrálne odlišné, ale bez ďalšieho si osvojil závery posudku znalca MUDr. S. J.

Najvyšší súd Slovenskej republiky prejednal sťažnosť pre porušenie zákona generálneho prokurátora SR a rozhodol o nej tak, že uvedeným rozsudkom odvolacieho súdu bol porušený zákon, a vec vrátil tomuto súdu na ďalšie konanie a na nové rozhodnutie.

Z odôvodnenia:

V konaní nebolo sporné, že úraz žalobcu z 27. 1. 1984 zanechal u neho trvalé následky rôzneho druhu. K určeniu výšky plnenia z poisťovnej zmluvy však obidva súdy pristupovali rozdielne. Kým súd prvého stupňa si osvojil závery kontrolného posudku znalca a hodnotil trvalé následky súčtom

percent určených pre jednotlivé telesné poškodenia kontrolným znaleckým posudkom podľa tabuľky B prílohy vyhlášky č. 49/1964 Zb. (v znení vyhlášky č. 56/1979 Zb.), odvolací súd, vychádzajúc zo záverov znaleckého posudku MUDr. S. J., trvalé následky úrazu hodnotil ako celok, a to percentom stanoveným v oceňovanej tabuľke citovanej vyhlášky pod pol. 112 tabuľky B, v rámci rozpätia od 41 % do 100 %.

Rozdielnosť medzi uvedenými dvomi znaleckými posudkami však nespočíva len v odlišnom percentuálnom hodnotení trvalých následkov, ktoré predmetný úraz zanechal na žalobcovi, ale aj v rozsahu týchto následkov. Zatiaľ čo znalec MUDr. S. J. dospel k záveru, že u žalobcu ide o úplnú obrnu dolných končatín (paraplegia) s poruchou citlivosti, ďalej o poruchy sfinkterov s mimovoľným odchodom moču a stolice, ako aj poruchy potencie, v kontrolnom znaleckom posudku sa navyše konštatujú u žalobcu aj ďalšie trvalé následky, zistené osobným vyšetrením žalobcu, a to obmedzenie hybnosti chrbtovej kosti stredného stupňa (pol. 108 tabuľky B) a subjektívne ťažkosti po ťažkých zraneniach iných častí tela bez objektívnych príznakov, zistených lekárskeym pozorovaním (pol. 006 tabuľky B). Aj napriek tomuto rozdielnemu zisteniu trvalých následkov, odvolací súd však bez toho, aby sa pokúsil tieto rozpory odstrániť vypočutím obidvoch znalcov (rovnako postupoval aj súd prvého stupňa), osvojil si bez ďalšieho závery znaleckého posudku MUDr. S. J. Nie je zrejmé, ako by tieto ďalšie trvalé následky mohli ovplyvniť celkové ich ohodnotenie (k maximálnemu ohodnoteniu chýba 10 %).

Aj právny názor odvolacieho súdu, že v prejednávanej veci uplatnený nárok treba pre potreby určenia výšky plnenia za trvalé následky posudzovať ako jeden celok, v zmysle bodu 12 druhej vety prílohy citovanej vyhlášky, pretože všetky trvalé následky sú v príčinnej súvislosti so základným poškodením miechy a jej koreňov, vzbudzuje pochybnosti o jeho správnosti.

Podľa prvej vety bodu 12 zásad pre hodnotenie telesných poškodení prílohy uvedenej vyhlášky, ak jediný úraz spôsobil poškodenému niekoľko trvalých následkov rôzneho druhu, hodnotia sa celkové trvalé následky súčtom percent pre jednotlivé následky. V prejednávanej veci došlo jediným úrazom k rôznym trvalým následkom na rôznych častiach tela (údoch a orgánoch), anatomicky nezávislých od miechy. Z právneho hľadiska pri posudzovaní druhu a povahy týchto následkov nie je podstatné, či ide o poškodenie priame (v danom prípade poškodenie miechy ako riadiaceho orgánu v centrálnej nervovej sústave), alebo o poškodenie až následné, ktoré sa prejavilo na iných orgánoch (údoch), týmto centrálnym orgánom riadených. Podstatné je, že tieto trvalé následky rôzneho druhu na rôznych častiach tela (orgánoch, údoch) existujú. Postup podľa druhej vety bodu 12 zásad prílohy citovanej vyhlášky, z ktorej vychádzal vo svojich právnych záveroch odvolací súd a podľa ktorej jednotlivé následky treba hodnotiť ako celok, by prichádzal do úvahy len vtedy, ak by išlo o následky na tom istom úde, orgáne alebo jeho časti a súčet percent pre jednotlivé následky by prevyšoval hodnotenie, zodpovedajúce anatomickej alebo funkčnej strate toho istého údu alebo orgánu ako celku. Účelom tohoto ustanovenia je zabrániť tomu, aby nedochádzalo k vyššiemu plneniu pri súčte percent za jednotlivé následky na tom istom úde, orgáne alebo ich časti, ako by predstavovalo plnenie za ich úplnú anatomickej alebo funkčnú stratu. Pri úrazoch, ktorých trvalé následky sú spojené s poškodením miechy a jej koreňov, ich úplná anatomickej alebo funkčná strata je prakticky vylúčená, pretože by bola nevyhnutne spojená so smrteľným následkom. Je teda možná len čiastočná strata funkcie miechy, ktorá len vo vzťahu k určitému ďalšiemu orgánu (údu), na mieche anatomickej nezávislému, môže privediť jeho poškodenie s trvalým následkom jeho funkcie (napr. poranenie miechy na úrovni stavca L5 sa prejaví stratou pohyblivosti prstov nohy, alebo poškodenie miechy na úrovni vyšších stavcov obmedzuje pohyb v kĺbe kolena s pod.). Táto funkčná osobitosť miechy a rôznorodosť následkov poškodenia ďalších orgánov teda bráni tomu, aby sa jednotlivé trvalé následky, ktoré v súvislosti s poškodením miechy vznikli, posudzovali ako celok v zmysle ustanovenia bodu 12 druhej vety prílohy uvedenej vyhlášky, s prihliadnutím aj na to, že pri právnom názore, aký zaujal odvolací súd, by mohlo dochádzať pri určení výšky peňažného plnenia k takým nelogickým

dôsledkom, že plnenie za tie isté alebo obdobné trvalé následky, ku ktorým došlo bez porušenia miechy, by mohlo byť podstatne vyššie než plnenie za trvalé následky, spojené s poškodením miechy. To by bolo v rozpore s účelom citovanej vyhlášky a zásad, uvedených v jej prílohe.

Úrazy, pri ktorých dochádza k poškodeniu chrbtovej kosti a súčasne aj miechy, patria nesporne k úrazom, s ktorými sú spojené najzávažnejšie trvalé následky (ochromenie pohyblivosti končatín i ďalšie). Tomu musí zodpovedať tiež také hodnotenie všetkých takto vzniknutých telesných poškodení, aby nedochádzalo k neodôvodneným disproporciám v neprospech poškodeného, vyššie naznačeným.

V prejednávanej veci odvolací súd takto nepostupoval, neodstránil rozpory v znaleckých posudkoch vypočutím znalcov a zostalo tiež neobjasnené, z akých dôvodov kontrolný znalecký posudok použité položky 112 pri hodnotení trvalých následkov úplne vylúčil a použil analogiu (pol. 292 tabuľky B prílohy vyhlášky č. 49/1964 Zb. - strata dolných končatín).

Z uvedeného vyplýva, že rozsudkom odvolacieho súdu, ktorý bez ďalšieho doplnenia dokazovania, najmä vypočutím obidvoch znalcov na odstránenie rozporov v týchto posudkoch, si osvojil bez ďalšieho závery posudku znalca MUDr. S. J., porušil zákon v ustanoveniach § 2, § 6, § 120 ods. 1, § 132, § 153 ods. 1 O. s. p. v súvislosti s ustanoveniami § 371 O. z. (v znení pred novelizáciou zákonom č. 509/1991 Sb.) a § 28 vyhlášky č. 49/1964 Zb. (v znení vyhlášky č. 56/1979 Zb.) a jej prílohy v bodoch 11 a 12, ako aj položky 112 tabuľky B prílohy tejto vyhlášky. Bolo preto treba vyhovieť sťažnosti pre porušenie zákona podanej generálnym prokurátorom Slovenskej republiky.

Poznámky pod čiarou:

1) Pozri však teraz vyhlášku č. 364/1991 Zb., platnou v Slovenskej republike; v Českej republike platí vyhláška č. 49/1964 Zb. v znení vyhlášok č. 55/1979 Zb. a č. 337/1991 Zb.